

точок (осередків рекреації), проведено їх фотообстеження в осінній період (14.10.2012). На основі зведених даних аналізу видових точок було отримано частки основних кольорів, що формують колорит парку (рис.).

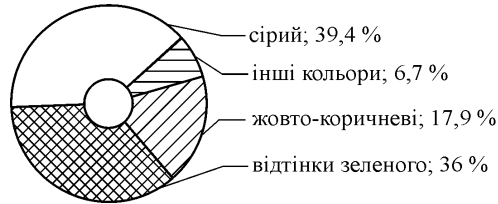

Рис. Розподіл кольорів в осінньому колориті парку НТУУ "КПІ"

Осінній колорит парку сформований у зелено-жовто-коричневій кольоровій гамі, з переважанням теплих відтінків зеленого (36 %) та жовто-коричневих (17,9 %) кольорів, також присутня досить велика частка сірого кольору (39,4 %), що зумовлено забарвленням мощення та явищем повітряної перспективи, частка інших кольорів – незначна (6,7 %). Основними носіями кольору є мінливі (листопадні деревні рослини, їх опале листя, газони) та постійні носії кольору – мощення, малі архітектурні форми.

Оскільки парк знаходиться біля навчальних корпусів, за територіальною ознакою його можна віднести до парків ВНЗ, з чого випливає і основне призначення парку – налаштовувати на робочий лад працівників та студентів університету, а також створювати сприятливе середовище для відпочинку відвідувачів.

Висновки. Підсумовуючи огляд методичних підходів до оцінювання колориту природного середовища варто зазначити, що окремі питання висвітлено в роботах вчених-архітекторів, існують певні класифікації носіїв кольору та рослинних композицій за колоритністю, але загалом матеріал потребує систематизації та вдосконалення.

Згідно з результатами проведених досліджень, встановлено, що осінній колорит парку сформований у зелено-жовто-коричневій кольоровій гамі. Переважання теплих відтінків кольорів в осінньому колориті парку створює позитивну атмосферу, яка сприяє як робочим процесам (жовтий колір), так і відпочинку (зелений) за рахунок великої кількості листяних дерев в паркових насадженнях. Негативним фактором є велика частка сірого кольору, який має гнітючий вплив на відвідувачів. Для підсилення функціонального призначення парку, біля прогулянкових маршрутів варто додати кольори, які сприяють відпочинку (блакитний, синій, фіолетовий), а вздовж транзитних доріжок, якими зазвичай студенти і співробітники університету прямують до навчальних корпусів, пропонуємо додати кольори, які підвищують продуктивність праці (червоний, оранжевий, жовтий). Поліпшення колориту парку варто здійснювати за рахунок мінливих кольорних носіїв, а саме влаштуванням квіткового оформлення, створенням груп з декоративно-листяних дерев та кущів з відповідним забарвленням, влаштуванням малих архітектурних форм різного функціонального призначення.

Література

1. Абишева С.И. Цветоведение : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / С.И. Абишева. – Павлодар : Изд-во ПГУ, 2009. – 116 с.
2. Авадьяева Е.Н. Русский ландшафтный дизайн / Е.Н. Авадьяева. – М. : Изд-во "Олма-Пресс", 2000. – 388 с.
3. Алексеев С. О колорите / С. Алексеев. – М. : Изд-во "Изобретательное искусство", 1974. – 172 с.
4. Базыма Б.А. Цвет и психика : монография / Б.А. Базыма. – Харьков : Изд-во ХДАК, 2001. – 101 с.
5. Гатальська Н.В. Оцінка колористичних особливостей ландшафту / Н.В. Гатальська, М.С. Мавко // Агробіологія : зб. наук. праць. – Біла Церква. – 2012. – Вип. 8 (94). – С. 54-57.
6. Георгберидзе Д.И. Окраска древесных растений и ее значение в ландшафтной архитектуре / Д.И. Георгберидзе. – Тбилиси : Изд-во "Мецниереба", 1979. – 35 с.
7. Ефимов А.В. Колористика города / А.В. Ефимов. – М. : Стройиздат, 1990. – 272 с.
8. Панксов Г.И. Формирование цветовой среды центральных прибрежных территорий крупнейшего исторического города : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. архит.: спец. 18.00.02 "Архитектура зданий и сооружений" / Г.И. Панксов. – М., 1988. – 20 с.
9. Фрилинг Г. Человек – цвет – пространство / Г. Фрилинг, К. Ауэр. – М. : Стройиздат, 1973. – 141 с.

Олексійченко Н.А., Мавко М.С. Методические подходы к оценке колорита ландшафта

Приведен анализ методических подходов к оценке колорита ландшафта и результаты исследований колорита парковой территории, предложены пути улучшения колористической среды парка в соответствии с его функциональным назначением.

Ключевые слова: колорит ландшафта, методические подходы, парк, носители цвета, функциональное назначение.

Olekseychenko N.A., Mavko M.S. The assessment approaches to analyse of landscape colour

This article reviews the analysis of landscape colour assessment approaches, the research results of parkland colour studies, and also the ways of improving park coloristic environment according to park's functions.

Keywords: landscape colour, methodological approaches, park, colour media, functionality.

УДК 72.03/711.424:656 Л.С. Онищенко-Швец¹; доц. І.Я. Черняк², канд. арх.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ОХОРОНА ІСТОРИЧНИХ СИЛУЕТІВ МІСТА

Розглянуто питання формування історичного силуету міста. Надано аналіз розвитку його панорамного сприйняття на різних етапах розвитку міста та з різних видів точок. Запропоновано здійснювати охорону історичних силуетів міста з урахування потреб сучасного будівництва та законодавчого регулювання.

Ключові слова: місто, історичний силует, генеральний план, панорама

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Міста, як відображення соціально-економічних та політичних процесів, від часу свого зародження перебувають у постійній трансформації. Містобудівна тканина, як частина живого організму, реагує на зовнішні та внутрішні виклики і потреби та трансформується під їх впливом.

¹ Начальник відділу, Львівська міська рада;

² НУ "Львівська політехніка"

Трансформації часто знищують те, що існувало до них – на місці старих з'являються нові будинки, збільшується їх масштаб і висота, змінюється будівельний матеріал їх просторова форма і оздоблення, розширюються вулиці і вдосконалюється інженерна інфраструктура. Львів княжий – дерев'яний і малоповерховий – зник у хвилях часу під тиском каменю і вогню. Камінь та цеглу, втілених у будинках середньої поверховості, доповнює залізобетон і метал у своїх висотних і надвисотних параметрах. Сьогодення пропонує імплантувати у простір історичного міста нові міри і масштаби просторових структур, побудованих на принципах деконструктивізму. Інтеграція нових будівель в існуючу містобудівну тканину тривала і триватиме протягом існування міста. Міста, у яких цей процес припиняється, завмирають і зупиняються у своєму розвитку. Визначаючи основним гаслом історичного міста автентичність та інтеграцію, розвиток і збереження, важливо визначити всі елементи, що підлягають збереженню і не повинні бути втрачені в процесі розвитку.

Українське пам'яткоохоронне законодавство не визначає історичну панораму міста як окремий елемент, що підлягає охороні. Не визначені візуальні панорами як окремий розділ у генеральному плані. Після трансформацій пострадянських країн їхні історичні міста більшою чи меншою мірою зазнали негативних втручань в історичні силуети перш ніж зрозуміли, що без правового підґрунтя в умовах ринку зберегти історичні панорами буде неможливо.

Міжнародні зобов'язання України у сфері охорони культурних цінностей та культурної спадщини передбачають запровадження правової системи охорони культурної спадщини, особливо щодо об'єктів, внесених до Списку світової спадщини ЮНЕСКО [1]. Чинне ж законодавство України не створює єдиної системи регулювання правовідносин у сфері використання та охорони культурної спадщини. Положення міжнародних конвенцій достатньо не відображені в національному законодавстві і потребують детальної і системної імплементації.

З огляду на зазначене, існує нагальна потреба у запровадженні цілісної системи захисту візуальних панорам історичних міст та законодавчого закріплення на державному та місцевому рівнях.

Мета дослідження – на основі аналізу складеної ситуації у збереженні історичного образу та панорами історичних міст розробити рекомендації з вдосконалення методики їх охорони.

Виклад основного матеріалу. Кожне історичне місто має свою візуальну візитну картку, за якою його впізнають у світі. Це або унікальний неповторний саме для цього міста об'єкт (Париж – вежа Ейфеля, Барселона – храм святого сімейства), або характерна панорама (набережна з рядом кам'яниць Гданська, Вавельське узвишся в Кракові). Львів сьогоденний, особливо його центральна частина, є мозаїкою, у якій склались дивовижні візерунки з будівель різних історичних періодів, природного ландшафту та зелені. Якщо треба показати Львів однією світлою, то це насамперед буде панорама міста з нижньої тераси Високого замку, яку формують вежі та бані храмів, дахи кам'яниць та зелень. Майданчик над південним схилом гори

влаштували в 1967 р. для огляду панорами міста, на передньому плані якої на рівні очей є львівські дахи: бані, вежі, куполи. Панорама, що її найчастіше показують туристам, майже не змінилася, принаймні з того часу, коли її запропонували як об'єкт для огляду. Тлом для панорами є лінія горизонту, яка хоч і трансформувалася протягом останнього століття, істотно не вплинула на сприйняття одного з найцікавіших видів міста. Львівські будівничі, що створювали ансамбль середньовічного Львова, свідомо не формували цієї панорами, бо тоді просто не існувало нижньої тераси. Вона склалася внаслідок талановитих архітектурних та містобудівних вирішень, які приймалися з огляду на функціональність та естетику. Але ця панорама може бути істотно змінена або спотворена будь-коли, якщо найближчим часом не буде визначено її як цінність, що підлягає охороні.

Піднявшись на головний оглядовий майданчик парку, що розташований на кіпці (413 м. н.р.м.), маємо своєрідну діораму міста, де лінія горизонту формує силует, основну частину виду формує мережа вулиць і міських дахів. До ренесансних та барокових веж переднього плану додалися у ХХ ст. димарі промислових підприємств, антени, багатоповерхівки спальних районів. Панорами Львова змінюються і надалі, бо місто розвивається.

В умовах сучасної урбанізації, яка супроводжується значним збільшенням масштабу та щільності забудови, створюються нові панорами міста, про які треба думати під час проектування кожної окремої високої будівлі. Збільшується також ризик безпосереднього руйнування історичних візуальних панорам. Урбаністичні панорами формуються ландшафтом, будівлями, особливо їхніми верхніми партіями та зеленими насадженнями. Історичні панорами міста створені протягом існування міста як нашарування етапів його розвитку. Силует історичного міста є впізнаваним, кожне історичне місто має свій індивідуальний характерний силует, який треба берегти. Для практичної реалізації збереження насамперед треба визначити, що підлягає охороні. Передусім треба визначити місце, звідки розкриваються характерні види на місто.

Львів розташований на горбистій місцевості європейського вододілу, кожна панорама міста – це спільний твір людини і природи. В історичних матеріалах зустрічаємо враження подорожуючих з описами саме панорам Львова: "Гора височить посеред вільного простору, її з усіх боків далеко видно. З Любліна вона помітна ще перед Белзом, віддаленим понад 10 миль. Поки не було збудовано замок на горі, вона мала вигляд зрізаної піраміди і здіймалася наче гора Сінай посеред пустелі. А тепер вона виглядає, як ніби їй зняли капелюх і замінили короною"[2]. Ця панорама, звичайно, не дійшла до наших днів – з-перед Белза вже не видно Львова, гора не має ані капелюха, ані корони. На горі височить ажурна конструкція телевежі, що є сучасним вдалим втручанням в історичний контекст Львова. Силует Львова з телевежею є найбільш впізнаваним зображенням міста. Наближаючись до Львова зі сходу та півночі, телевізійна вежа є першим візуально домінуючим об'єктом, особливо у вечірній час, коли її контур підкреслений вдалою підсвіткою.

Панорами "першого враження" на магістральних шляхах, що ведуть до міста, є дуже важливими. В'їзні панорами Львова розкриваються або з

рівнини (вул. Хмельницького, проспект Чорновола) або згори (вул. Личаківська, вул. Городоцька, вул. Шевченка). Вид на місто з проспекту Чорновола, який мав би експонувати силует середмістя з вежею ратуші та замковою горою, знівчений в радянський період будівництвом висотки обчислювального центру, до якого додалися ще два будинки: на вул. Ставовій та на перехресті проспекту Чорновола і вул. Липинського. З інших трьох в'їздів Львів добре експонується, особливо в останній рік, коли істотно зменшено кількість рекламних конструкцій вздовж магістральних вулиць.

Інші важливі міські панорами з видом на історичну частину міста розкриваються з природних видових точок, якими є найчастіше відвідувані туристами тераси Високого замку, тераса на пагорбі Слави, узгір'я Цитаделі та менш відомі – пагорб праворуч від вул. Єрошенка, майданчик за житловими будинками на вул. Толстого. Такі майданчики та тераси мають високий рекреаційний потенціал, тому повинні належно доглядатись, а оточуюча зелень регулярно впорядковуватися для доступності огляду влітку. Емоційне сприйняття панорами змінюється також залежно від пори року та часу дня, тому слід пам'ятати про впорядкування зелених насаджень навколо оглядового майданчика.

Цікаві панорами міста розкриваються з високих будинків та веж, і лише вежа ратуші пристосована для огляду міста. Оглядові майданчики можна обладнати на багатьох вежах-дзвіницях (вежа церкви св. Покрови на верху вул. Личаківської, вежа костелу св. Петра і Павла о. єзуїтів на вул. Театральній, вежа Корнякта). Деякі з них невдовзі планується пристосувати для відвідувачів. З таких видових точок відкривається строкатість львівських дахів, які є неоднорідними завдяки багатостилевості будівель, різноманіттю покрівельного матеріалу, колористиці. Дахи середньовічних кам'яниць протягом часу змінювалися надбудовами поверхів, заміною покрівельного матеріалу на вогнетривкий (з гонти на дахівку та метал), а потім на оцинковану бляху та шифер з метою звичайного запобігання потраплянню вологи як тимчасове покриття, яке затрималося надовго. Така панорама міста очевидно повинна покращуватися, якщо більшості будинків буде повернуте характерне для стилю покриття даху. Шансом для порятунку дахів житлових будівель мало б бути пристосування горищних приміщень для житлових потреб, коли інвестор повинен відремонтувати дахові конструкції та відновити покриття, однак при цьому часто змінюється кут нахилу даху, піднімається гребінь, з'являються нові елементи (дахові вікна, тераси).

Вибрані обсерваційні точки визначають панорами, які потрібно зберігати. Міські панорами змінюються через нове будівництво, демонтаж існуючих будинків та зміну зелених насаджень. І ці трансформації в сформованому історичному місті повинні строго бути контрольовані навіть тоді, коли вони стосуються віддалених від історичного ядра територій.

Однак, плануючи нове будівництво, значно віддалене від історичного міста, не завжди можна докладно визначити як саме зміниться силует міста, що є фоном для історичної панорами. Спектакулярною була проведена в 2009 р. архітекторами-проектантами та міською радою Львова акція "Кольорові кулі над містом". Тоді одночасно підняли червоні повітряні кулі в

шістьох місцях запланованого будівництва на висоту пропонованого інвесторами будівництва, за результатами виготовлено кілька панорам з різних видових точок з прогнозованими висотками.

Для захисту вибраних візуальних панорам потрібно провести комплексний аналіз, що враховує історичні, архітектурні, технічні та економічні дані всього ансамблю загалом, включаючи його просторову еволюцію, визначити будинки та ансамблі, які впливають на формування історичних панорам і підлягають суворій охороні.

Висновки. Виклик перед містом, яке має значні історичні території, полягає на узгодженні їх успадкованої урбаністичної структури, характеру забудови, самобутності та потреб мешканців, гостей міста, інвесторів.

Для збереження образу міста необхідно законодавчо закріпити поняття візуальні панорами історичних міст (історичні силуети), як об'єкт, що підлягає охороні. Опрацювати місцеві нормативні документи з вимогами щодо збереження візуальних панорам та видових точок.

Література

1. Рекомендація щодо охорони краси та характеру ландшафтів і місць (прийнята генеральною конференцією на її дванадцятій сесії, Париж, 11 грудня 1962 р.) // Праці науково-дослідного інституту пам'ятко-охоронних досліджень. – К. : Вид-во "АртЕк". – 2006. – Вип. 2. – С. 18-25.
2. Історія Львова в документах і матеріалах : зб. докум. і матер. / за ред. М.В. Брик, 1986. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1986. – 422 с.

Онищенко-Швец Л.С., Черняк И.Я. Сохранение и охрана исторических силуэтов города

Рассмотрены вопросы формирования исторического силуэта города. Даны анализ развития его панорамного восприятия на разных этапах развития города и разных видовых точек. Предложена охрана исторических силуэтов города с учетом потребностей современного строительства и законодательного регулирования.

Ключевые слова: город, исторический силуэт, генеральный план, панорама.

Onyshchenko-Shvets L.S., Chernyak I.Ya. Preservation and protection of historic city's skyline

The formation of the historical silhouette of the city is examined. Its panoramic perception at different stages of development and different view points is analyzed. Finally, it offers a proposal on the preservation of the historical silhouette of the city, in compliance with contemporary building codes and legal regulations.

Keywords: city, historical silhouette, master plan, view.

УДК 712.253

Ст. викл. О.С. Пилат – НЛТУ України, м. Львів

МЕТОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КОЛОРИСТИЧНИХ ВІДНОШЕНЬ ПІД ЧАС ПРОЕКТУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ ЛАНДШАФТНОЇ АРХІТЕКТУРИ

Описано проблеми та метод визначення і створення гармонійного поєднання кольорів під час проектування садово-паркових об'єктів. Гармонія ізольованого кольору. Типи кольорних гармонійних поєднань. Гармонія колориту. Способи та засоби вирішення колористичних проблем, що можуть виникати в проектній роботі та на практиці.

Ключові слова: гармонійні сполучення, довжина хвилі, коефіцієнт яскравості, насиченість кольору.

1. Ландшафтна архітектура